

۲۱۵۰ ۲۴۱

حج در سیره و سخنان معصومین علیهم السلام

داود حسینی

www.ketab.ir

سرشناسه	:	حسینی، داوود، ۱۳۴۳
عنوان و نام پدیدآور	:	حج در سیره و سخنان معصومین علیهم السلام / داود حسینی
مشخصات نشر	:	تهران: نشر شعر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۶۳۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۸۹۸-۳
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا.
موضوع	:	حج -- احادیث
موضوع	:	Hajj -- Hadiths
موضوع	:	حج عمره -- احادیث
موضوع	:	Hajj omra -- Hadiths
موضوع	:	حج
موضوع	:	Hajj
شناسه افزوده	:	نشر شعر
رده بندی کنگره	:	۴۱/۵ B۲
رده بندی دیویی	:	۲۹۷ ۲۱۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۱۰۰۲۷

حج در سیره و سخنان معصومین علیهم السلام

تألیف:	داود حسینی
تدوین:	پژوهشکده حج و زیارت
ناشر:	مؤسسه فرهنگی هنری شعر
نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۳۹۸
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
بها:	۵۴۰،۰۰۰ ریال

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۸۹۸-۳

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۸۹۸-۳

پایگاه اطلاع رسانی پژوهشکده حج و زیارت:

<http://hzrc.ac.ir>

فهرست

۲۷	 دیباچه
۲۹	 مقدمه
۳۵	 بخش اول: حج و سب و سخنان رسول خدا ﷺ
۳۷	 مقدمه
۳۹	 فصل اول: عمره‌های پی‌در پی رسول خدا ﷺ
۳۹	 ۱. عمره‌های پیامبر ﷺ قبل از هجرت
۴۰	 ۲. عمره‌های پیامبر ﷺ بعد از هجرت
۴۲	 الف) عمره حدیبیه
۴۵	 ب) عمره القضاء
۴۸	 ج) عمره جعرانه
۴۹	 فصل دوم: حج‌های رسول خدا ﷺ
۵۰	 ۱. تعداد حج‌های رسول خدا ﷺ
۵۲	 ۲. حج رسول خدا ﷺ قبل از هجرت
۵۲	 الف) تلبیه احرام
۵۳	 ب) وقوف در عرفات
۵۴	 ج) عبور از مأزمین
۵۵	 د) وقوف در منا
۵۵	 ه) تبلیغ اسلام در منا

۵۶	(و) طواف کعبه
۵۷	۳. حج رسول خدا صلی الله علیه و آله بعد از هجرت (حجة الوداع)
۵۹	الف) عمره تمتع
۷۲	ب) آغاز حج
۱۰۹	بخش دوم: حج در سیره و سخنان امام علی علیه السلام
۱۱۱	مقدمه
۱۱۳	فصل اول: حج در سخنان امام علی علیه السلام
۱۱۳	۱. عظمت حج در سخن امام علی علیه السلام
۱۱۳	الف) تأسی به انبیا
۱۱۵	ب) وسیله امتحان و مانع
۱۱۶	ج) تقویت دین
۱۱۹	د) بهترین وسیله تقرب به خدا
۱۲۱	ه) کعبه سبب رحمت و رسیدن به بهشت
۱۲۳	و) حج، نشانه فروتنی در مقابل عظمت پروردگار
۱۲۴	ز) شباهت پیدا کردن حاجیان به ملائکه
۱۲۷	ح) حج، غلم اسلام
۱۲۹	ط) حج و عمره، برطرف کننده فقر و پاک کننده گناه
۱۳۱	ی) حج، جهاد ضعیفان
۱۳۲	ک) حج، مهمانی خدا
۱۳۳	۲. احکام و مناسک حج در بیان امام علی علیه السلام
۱۳۴	الف) بلوغ، شرط وجوب حجة الاسلام
۱۳۴	ب) اهمیت احرام
۱۳۵	ج) تعیین میقات
۱۳۶	د) پرهیز از محرّمات احرام
۱۳۷	ه) کفار صید

فهرست ۷

۱۳۹.....	و) احرام در لباس دوخته.....
۱۴۰.....	ز) رابطه جنسی در احرام.....
۱۴۱.....	ح) حلق و تقصیر.....
۱۴۳.....	ط) استلام حجرالأسود.....
۱۴۴.....	ی) نیابت در حج.....
۱۴۵.....	ک) شرایط قربانی.....
۱۴۶.....	۳. فلسفه احکام حج از نگاه امام علی (علیه السلام).....
۱۴۶.....	الف) برداشتن پرده کعبه.....
۱۴۸.....	ب) زاری و عرفان: خراج از حرم.....
۱۴۸.....	ج) وقوف در مشعر.....
۱۵۰.....	د) منع روزه در ایام تشرین.....
۱۵۳.....	فصل دوم: حج در سیره ائمه اطهار (علیهم السلام)
۱۵۳.....	۱. حج‌های امام علی (علیه السلام).....
۱۵۳.....	الف) حج برائت.....
۱۵۵.....	ب) حج با رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در حجة الوداع.....
۱۵۶.....	ج) حج بعد از رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله).....
۱۵۸.....	۲. عمره‌های امام علی (علیه السلام).....
۱۶۰.....	۳. سیره امام علی (علیه السلام) در حج با رسول خدا (صلی الله علیه و آله).....
۱۶۲.....	الف) نیت احرام حج.....
۱۶۲.....	ب) پیروی از پیامبر (صلی الله علیه و آله) در احرام بستن.....
۱۶۳.....	۴. سیره امام علی (علیه السلام) در حج بعد از رسول خدا (صلی الله علیه و آله).....
۱۶۳.....	الف) استفاده از شتران قربانی در مسیر حج.....
۱۶۴.....	ب) اجتناب از خوردن گوشت شکار در احرام.....
۱۶۵.....	ج) غسل ورود به حرم.....
۱۶۶.....	د) زمان ورود به مسجدالحرام.....

۸ حج در سیره و سخنان معصومین علیهم السلام

۱۶۷..... (ه) خواندن دعا بالای صفا

۱۶۸..... (و) غسل کردن روز عرفه

۱۶۹..... (ز) شکسته خواندن نماز در منا

۱۷۰..... (ح) فرستادن پرده برای کعبه

۱۷۱..... (ط) آموزش دعای مشلول

بخش سوم: حج در سیره و سخنان فاطمه زهرا علیها السلام

۱۷۷..... مقدمه

۱۷۸..... فلسفه حج در سخنان فاطمه زهرا علیها السلام

۱۷۹..... حج گزاری فاطمه زهرا علیها السلام

۱۷۹..... آغاز حرکت

بخش چهارم: حج در سیره و سخنان امام حسن و امام حسین علیهما السلام

۱۸۳..... مقدمه

فصل اول: حج‌ها و عمره‌های حسین علیه السلام

۱۸۵..... ۱. حج حسین علیه السلام با رسول خدا صلی الله علیه و آله

۱۸۸..... ۲. حج‌ها و عمره‌های حسین علیه السلام با امیر مؤمنان علیه السلام

۱۸۸..... الف) حج در زمان خلیفه دوم

۱۹۰..... ب) آموزش دعای مشلول

۱۹۲..... ۳. حج‌ها و عمره‌های امام حسن و امام حسین علیهما السلام با هم

۱۹۲..... الف) حج پیاده حسین علیه السلام با صحابه

۱۹۳..... ب) حج حسین علیه السلام و عبدالله جعفر

۱۹۴..... ۴. حج‌ها و عمره‌های امام حسن علیه السلام به تنهایی

۱۹۴..... الف) عمره با یکی از فرزندان زبیر

۱۹۵..... ب) حج پیاده و ورم پاهای حضرت

۱۹۶..... ۵. حج‌ها و عمره‌های امام حسین علیه السلام به تنهایی

۱۹۷..... الف) حج در سال ۵۸ هجری

۱۹۷	 (ب) عمره ناتمام
۱۹۹	 فصل دوم: سیره امام حسن و امام حسین علیه السلام در حج و عمره
۱۹۹	 ۱. حج پیاده امام حسن و امام حسین علیه السلام
۲۰۰	 ۲. دفن موی حلق در منا
۲۰۱	 ۳. نوشیدن آب زمزم
۲۰۲	 ۴. تکرار حج در سیره حسنین علیه السلام
۲۰۳	 سیره امام حسن علیه السلام در حج و عمره
۲۰۳	 ۱. شناختن امام حسن علیه السلام کنار رکن حجر
۲۰۴	 ۲. احسان بر کاتب نعبه
۲۰۵	 ۳. تقدم قضای امام مؤمن بر اعتکاف
۲۰۷	 ۴. حفظ حرمت حرم
۲۱۱	 فصل سوم: بیان احکام و ادب و عبادت سوی حسنین علیه السلام
۲۱۱	 ۱. بیان محرمات احرام
۲۱۲	 ۲. کفاره خوردن تخم شتر مرغ در احرام
۲۱۳	 ۳. حکم قطع طواف
۲۱۴	 ۴. دفن کسی که در حال احرام مرده
۲۱۵	 ۵. فلسفه هفت دور طواف
۲۱۶	 ۶. جایگاه رکن یمانی
۲۱۷	 ۷. سنگ های رمی جمرات
۲۲۱	 فصل چهارم: دعا و مناجات امام حسین علیه السلام در مکه
۲۲۱	 ۱. دعای عرفه امام حسین علیه السلام
۲۲۲	 ۲. امام حسین علیه السلام و مناجات بر مزار خدیجه علیه السلام
۲۲۵	 فصل پنجم: ملاقات های امام حسین علیه السلام در مکه
۲۲۵	 ۱. ملاقات ابن زبیر با امام حسین علیه السلام
۲۲۶	 ۲. ملاقات عبدالله بن عمر با امام حسین علیه السلام

۳. ملاقات با ابن عباس ۲۳۸

۴. ملاقات اوزاعی با امام حسین علیه السلام در مکه ۲۳۰

۵. ملاقات فرزندق با امام حسین علیه السلام در حرم ۲۳۰

۶. گفت‌وگوی امام حسین علیه السلام با برادرش، محمد بن حنفیه، در مکه ۲۳۱

فصل ششم: نامه‌ها و خطبه‌های امام حسین علیه السلام در مکه ۲۳۲

۱. نامه ا ۲۳۳

الف) نامه به مسلم بن عقیل ۲۳۳

ب) نامه به بزرگوار بصره ۲۳۴

ج) پاسخ امام حسین علیه السلام به نامه مسلم بن عقیل ۲۳۶

۲. خطبه‌ها ۲۳۶

الف) خطبه در صحراء ما (۱۸ هجری) ۲۳۶

ب) خطبه هنگام خروج از مکه (۲۰ هجری) ۲۴۸

۳. خروج از مکه و درگیری با بنی‌امیه ۲۴۹

بخش پنجم: حج در سیره و سخنان امام سجاد علیه السلام ۲۵۱

مقدمه ۲۵۳

فصل اول: حج در سخنان امام سجاد علیه السلام ۲۵۵

۱. پاداش حج‌گزار ۲۵۵

۲. حج با اخلاص ۲۵۶

۳. احترام به حجاج ۲۵۶

۴. مراقبت از خانواده حج‌گزار ۲۵۷

۵. حق حج ۲۵۷

۶. حج و جهاد در نظر امام علیه السلام ۲۵۸

۷. اهمیت روز عرفة ۲۵۹

۸. درخواست نکردن از غیر خدا در حرم ۲۵۹

۹. فضیلت مکه ۲۶۰

فهرست ۱۱

۲۶۰	الف) سکونت در مکه
۲۶۱	ب) نماز در مکه
۲۶۱	ج) ختم قرآن در مکه
۲۶۱	د) تسبیح در مکه
۲۶۲	ه) خواب در مکه
۲۶۲	و) سجده در مکه
۲۶۳	ز) زیارت، پشت، مقام ابراهیم (ع)
۲۶۳	ح) خروج در نماز
۲۶۴	۱۰. مقام معی که بین صفا و مروه
۲۶۵	۱۱. عرفات
۲۶۶	۱۲. بهترین کار در مکه
۲۶۸	۱۳. ارشاد حسن بصری
۲۷۰	۱۴. تبیین معارف حج
۲۷۵	فصل دوم: امام سجاد (ع) و آداب سفر حج
۲۷۵	۱. استخاره
۲۷۶	۲. قرائت سوره قدر
۲۷۶	۳. خرید لوازم
۲۷۷	۴. همراه داشتن توشه سفر
۲۷۷	۵. انتخاب همسفران
۲۸۱	فصل سوم: کرامات و حکایت‌هایی از امام سجاد (ع) در سفر حج
۲۸۱	۱. نشان دادن قدرت پروردگار
۲۸۲	۲. پذیرایی جن
۲۸۲	۳. سخن گفتن گوسفند
۲۸۳	۴. سخن گفتن حجر الاسود
۲۸۴	۵. نصب حجر الاسود توسط امام سجاد (ع)

دیباچه

سنت و سیره اهل بیت (علیهم السلام) چراغ راهنمای هر مسلمان در مسائل اخلاقی، عرفانی، اجتماعی و سیاسی زندگی و سبک زندگی است؛ همان گونه که قرآن کریم می‌فرماید: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ»^۱ «هر آینه برای شما در رسول خدا (صلی الله علیه و آله) الگویی نیکویی است، برای آنها که امید به رحمت خدا و روز قیامت دارند».

مطالعه زندگی و سیره معصومان (علیهم السلام)، نیازی اساسی برای داشتن حیات پاک است؛ زیرا زندگی آنها بر اساس تربیت الهی است؛ همان طور که امیر مؤمنان (علیه السلام) فرمود:

يَا كَمِيلُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَذَبَهُ اللَّهُ وَهُوَ أَذَّبَنِي وَأَنَا أَذَّبْتُ الْمُؤْمِنِينَ وَأُورِثُ الْأَدَابَ الْمُكَرَّمِينَ.^۲
ای کمیل! خداوند رسولش را تربیت کرد و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) من را تربیت نمود و من مؤمنان را تربیت می‌کنم و آداب انسان‌های کرامت یافته را برای آنها میراث می‌گذارم.

یکی از فرازهای زندگی معصومان (علیهم السلام)، انجام حج، عمره و زیارت خانه خدا است که دارای ابعاد عبادی، اخلاقی، اجتماعی و عرفانی است. در این سفرها، حج بر اساس فرمان خداوند در رفتار آنان تبلور پیدا کرد و الگویی مناسب برای شیفتگان معارف ناب الهی است. بنابراین بررسی این بخش از زندگی آنان می‌تواند راهگشای خوبی در دنیای پیشرفته امروز، که

۱. احزاب: ۲۱.

۲. ابن شعبه، تحف العقول، ص ۱۱۷.

معنویت در آن کمرنگ شده، باشد؛ فضایی که شبهه‌آفرینان، انجام حج را هزینه کردن سرمایه جامعه در مسیری معرفی می‌کنند که هیچ فایده‌ای ندارد و تکرار آن را رفتاری نامعقول می‌دانند و مردم را وسوسه می‌کنند که به جای انجام حج و عمره، سرمایه خود را در اروپا، آمریکا و مراکز فساد هزینه کنند. بررسی تعداد حج و عمره معصومان علیهم السلام و رفتار اخلاقی آنان در این سفرها، الگوی مناسبی برای پاسخگویی به این شبهات بی‌اساس است.

اثر پیش ره با عنوان حج در سیره و سخنان معصومین علیهم السلام به بررسی ابعاد اخلاقی و رفتاری حج و عمره معصومین علیهم السلام می‌پردازد تا الگوی کاملی در این زمینه در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد. لازم به ذکر است، بخش سیره امام سجاد علیه السلام تلخیص کتاب «سیره امام سجاد علیه السلام در حج و عمره» نوشته آقای محمد مهدی کافی، و بخش سیره امام صادق علیه السلام تلخیص کتاب «سیره امام صادق علیه السلام در حج و عمره» تألیف آقای سید محمود سامانی می‌باشد. امیدواریم این اثر، مورد استفاده علاقه‌مندان به معارف اسلامی، به ویژه زائران سرزمین وحی، قرار گیرد.

من الله التوفیق

پژوهشکده حج و زیارت

گروه اخلاق و اسرار